

Arūnas Bėkšta

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Lietuva

KAS YRA SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO VEIKĖJAI IR KODĖL JIE TURI BŪTI PROFESIONALAI?

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjamas suaugusiųjų švietimo veikėjai ir suaugusiųjų švietimo profesionalų, ir kitų suaugusiųjų švietimo veikėjų kompetencijų ryšys. Paprastai išskiriamos trys suaugusiųjų švietimo veikėjų tipai: profesionalai (patys suaugusiųjų švietėjai), suaugusiųjų mokymo teikėjai (įstaigos ir organizacijos) ir darbdaviai. Analizė atskleidžia, kad veikėjų ratas yra žymiai platesnis ir apima kultūros, švietimo, socialinės srities, veiklos pasaulio ir kitų sričių atstovus. Ryšiai su šiais veikėjais reikalauja išplėsti andragogų vadybines kompetencijas į tokias sritis kaip komunikacija ir viešieji ryšiai, viešosios politikos analizė ir lobizmas ir kitos. Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrai labai svarbu, kad kiti veikėjai turėtų reikalingas andragogines kompetencijas, susijusias su suaugusiųjų švietimo būtinybės, jo organizavimo ir finansavimo supratimu. Atsakomybė už kitų veikėjų “andragoginę profesionalizaciją” yra andragogų profesionalų atsakomybė.

RAKTINIAI ŽODŽIAI. *Suaugusiųjų švietimas, andragogai, andragogų kompetencijos, veikėjai, veikėjų andragoginės kompetencijos.*

Įvadas.

Gyvename sparčiai besikeičiančioje politinėje, ekonominėje, socialinėje ir technologinėje aplinkoje, kuri verčia suaugusius žmones nuolat keistis, o tai savo ruožtu, verčia keisti savo kompetencijas ir, vadinasi, mokytis. Įvairūs Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos programiniai dokumentai, pabrėžia mokymosi visą gyvenimą vaidmenį didinant užimtumą, pramonės konkurencingumą, stiprinant visuomenės intelektinį potencialą, aktyvų pilietiškumą ir asmeninį augimą. Norėdamas adaptuotis besikeičiančioje aplinkoje, asmuo patenka į suaugusiųjų švietimo sistemą ir susiduria su įvairiais veikėjais, nuo kurių priklauso sistemos išsivystymas ir kurie padeda arba trukdo asmeniui siekti naujų kompetencijų arba atnaujinti jau turimas. Kiek ir kokios pagalbos asmuo gaus, labai priklauso nuo visų suaugusiųjų švietimo sistemos ir su ja susijusių veikėjų profesionalizmo.

Straipsnio objektas – suaugusiųjų švietimo veikėjų profesionalizmas.

Tyrimo tikslas – atskleisti, kas yra suaugusiųjų švietimo veikėjai ir kokios kompetencijos būtinos jų profesionalizmui.

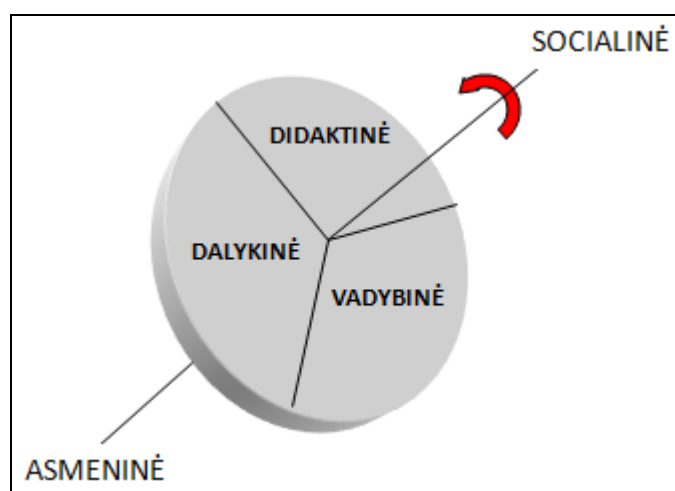
Uždaviniai:

- Apžvelgti andragogų profesionalų kompetencijas

- Nustatyti andragogų profesionalų vadybinės kompetencijas būtinas sąveikai su kitais suaugusiųjų švietimo veikėjais
- Nustatyti, kas yra kiti suaugusiųjų švietimo veikėjai
- Nustatyti, kokios turi būti kitų suaugusiųjų švietimo veikėjų kompetencijos.

1. Andragogo kompetencijos

Zuzevičiūtė ir Teresevičienė (2008, p191) išskiria tris pagrindines andragogo veiklos sritis, apimančias didaktinę, dalykinę bei vadybinę kompetencijas ir sudarančias andragogo profesinę kompetenciją. Asmeninė ir socialinė kompetencijos sudaro andragogo kompetencijos ašį. Šis aprašymas veda prie rato įvaizdžio:

1 pav. Andragogo kompetencijos.

Remdamiesi tokiu įvaizdžiu galima užduoti klausimus: Ar ratas sukasi? Kur jis rieda? Kokios jėgos verčia šį ratą sukstis? Atsakymų paieškos galėtų tapti kitų tyrimų objektais.

Vadybinę veiklą autorės išskaido į keturias reikšmingas dimensijas: organizacinę, tarpinstitucinę, projektinę ir teisės-politikos (Zuzevičiūtė, Teresevičienė, 2008, p.186-187). Laikydami projektinę kompetenciją operacine, kuri yra organizacijos kompetencijos dalis, susiauriname vadybinių kompetencijų skaičių iki trijų: 1) organizacijos, 2) tarpinstitucinės, ir 3) teisės-politikos. Pirmoji, organizacijos kompetencija nukreipta į institucijos vidų ir čia jos nenagrinėsime.

2. Pagrindiniai suaugusiųjų švietimo veikėjai

Paprastai suaugusiųjų švietimo veikėjais yra įvardijamos trys pagrindinės veikėjų tipai: profesionalai (patys suaugusiųjų švietėjai), suaugusiųjų mokymo teikėjai (įstaigos ir organizacijos) ir darbdaviai (Buiskool et al., 2010, p.14).

Aukščiau aprašytos antroji ir trečioji andragoginės kompetencijos dedamosios susijusios su organizacijos išore ir nurodo į svarbiausius veikėjus, kurie turi įtaką suaugusiųjų švietimui.

- *tarpinstitucine prasme* tai darbdaviai, švietimo profesinio mokymo ir aukštojo mokslo, kultūros, socialinės srities, nevyriausybinių sektoriaus ir kitų institucijų (sričių) atstovai;
- *teisės-politikos prasme* tai LR Seimo kultūros, švietimo ir mokslo komitetas, Savivaldybės tarybos atitinkamas komitetas, Savivaldybės tarybos nariai, Švietimo ir mokslo ministerijos politinė vadovybė ir valstybės tarnautojai, kitų ministerijų politinė vadovybė ir valstybės tarnautojai.

3. Andragogų ir kitų veikėjų kompetencijų ryšys

Analizuojant andragogų profesionalų vadybines kompetencijas, susijusias su suaugusiųjų švietimo veikėjais, galime išskirti tokias svarbiausias kompetencijų grupes:

- *tarpinstitucinės kompetencijos*: komunikavimas, viešieji ryšiai, bendradarbiavimas, komandinis darbas
- *teisės-politikos*: teisinės bazės išmanymas, sprendimų priėmimas, viešosios politikos analizė, lobizmas.

Matyt, būtų per daug reikalauti, kad kiti veikėjai taptų profesionaliais andragogais, tačiau suaugusiųjų švietimo sistemai labai svarbu, kad kiti veikėjai turėtų kompetencijų, susijusių su suaugusiųjų švietimo būtinybės, jo organizavimo bei finansavimo suvokimu.

1 lentelė. Andragogų ir veikėjų andragoginės kompetencijos

Andragogų vadybinės kompetencijos	Veikėjai	Veikėjų andragoginės kompetencijos
Tarpinstitucinė Komunikavimas Viešieji ryšiai Bendradarbiavimas Komandinis darbas	Ekonomikos (darbdaviai) Švietimo, profesinio mokymo ir AM sferų (vadovai, mokytojai, dėstytojai) Kultūros sferos (vadovai, darbuotojai)	Mokymosi visą gyvenimą ekonominės, socialinės ir kultūrinės priežastys ir tikslai Suaugusiųjų mokymo(si) organizavimas ir finansavimas Socialinių partnerių vaidmuo

	Socialinės sferos (vadovai, darbuotojai) Nevyriausybinių sektoriaus (vadovai, savanoriai)	organizuojant suaugusiųjų mokymąsi.
Teisės –politikos Teisinės bazės išmanymas Sprendimų priėmimas Viešosios politikos analizė Lobizmas	Seimo kultūros, švietimo ir mokslo komitetas Savivaldybės tarybos atitinkamas komitetas Savivaldybės tarybos nariai Švietimo ir mokslo ministerijos politinė vadovybė Švietimo ministerijos valstybės tarnautojai Kitų ministerijų (Ūkio, Socialinės apsaugos ir darbo, Kultūros...) politinė vadovybė ir valstybės tarnautojai.	Europos tarybos mokymosi visą gyvenimą memorandumas (2000) Europos komisijos komunikatas “Suaugusiųjų mokymasis: mokyti niekada nevėlu” (2006) LR Mokymosi visą gyvenimą strategija (2008) Mokymosi visą gyvenimą statistiniai duomenys (Eurostat) Kompetencijų sistema, kompetencijų pripažinimas Suaugusiųjų mokymosi politikos pavyzdžiai Suaugusiųjų mokymosi organizavimas ir finansavimas

1 lentelė parodo (nepilnu sąrašu) kitus suaugusiųjų švietimo veikėjus ir apibendrina ryšį tarp andragogų profesionalų ir kitų suaugusiųjų švietimo veikėjų andragoginių kompetencijų. Kitų veikėjų andragoginė kompetencija yra būtina suaugusiųjų švietimo plėtros sąlyga, nes ji negali būti įgyvendinta vien suaugusiųjų švietimo sistemos jėgomis. Kaip sakė Albertas Einšteinas “problema negali būti išspręsta tame pačiame lygyje, kur ji kilo”. Suprantama, kad kiti suaugusiųjų švietimo veikėjai patys savaime neįgis nurodytų kompetencijų ir netaps reikalingais “profesionalais”, todėl kitų veikėjų andragoginių kompetencijų ugdymas yra svarbi andragogų profesionalų veiklos sritis.

Išvados

1. Suaugusiųjų švietimo veikėjų skirstymas į tris grupes yra labai ribotas. Andragogai profesionalai sąveikauja su įvairiais švietimo, kultūros, socialinė sistemos, veiklos pasaulio astovais.
2. Sąveika su kitais suaugusiųjų švietimo veikėjais verčia išplėsti andragogines kompetencijas apimant vis daugiau vadybinių kompetencijų, įskaitant viešuosius ryšius, komunikaciją, sprendimų priėmimą, lobizmą ir kitas.

3. Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrai svarbu, kad kiti suaugusiųjų švietimo veikėjai turėtų būtinų andragoginių kompetencijų.

4. Kitų veikėjų andragoginių kompetencijų ugdymas yra andragogų profesionalų uždavinys.

Literatūra

Buiskool B.J., Broek S.D., van Lakerveld J.A., Zarifis G.K., Osborne M.(2010). *Key competences for adult learning professionals*. Zoetermeer: Research voor Beleid.

Zuzevičiūtė, V., Teresevičienė, M. (2008). *Suaugusiųjų mokymasis. Andragoginės veiklos perspektyva*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Arūnas Bėkšta

Lithuanian Association of Adult Education, Lithuania

Summary.

Usually three types of agents (stakeholders) are associated with adult education: professionals, employers and training providers. Analysis shows that division of adult education actors into three abovementioned categories is too limited. Adult education professionals and adult education has relations with much bigger number of agents (stakeholders) including representatives from culture, social, education spheres and business world and others. Relationships with those agents require expansion of adult education professionals' managerial competences such as public relations and communication, public policy analysis and lobbying and others. It is very important for the development of adult education system that other agents have necessary understanding about necessity of adult education, of its functioning and of its financing. Responsibility for andragogical "professionalization" of other agents lies on adult education professionals.

KEYWORDS: *agents, stakeholders, andragogy, competences.*

Išspausdinta leidinyje „Andragogika. Mokslo darbai“, 2011/2, p. 49-53